

VIHREISTÄ ELINKEINOISTA KASVUA KUNTIIN
Kuntapäätätjä – Sinä päätät!

2021–2025

Sisällys

1. Saatteeksi.....4
2. Julkiset hankinnat
oman kunnan parhaaksi6
3. Maankäytöllä elinvoimaa kuntaan 14
4. Ympäristöluvut ja ympäristönsuojelu
elinkeinoja vahvistamaan..... 30
5. Luonnonvaroista
kasvua ja hyvinvointia..... 34

Arvoisa kuntapäättäjä,

onnittelemme Sinua, olet saanut äänestäjiltä hoitaaksesi merkittävän luottamustehtävän kuntalaisten hyväksi!

Teemme Sinulle ehdotuksia asioista, joista kotikuntasi ja lähialueesi hyötyvät työpaikkoina, verotuloina, investointeina ja palveluina.

Sinulla on valtaa, käytä sitä kuntasi parhaaksi. Tuleva sote-uudistus tulee muuttamaan kunnan roolia paljonkin, mutta valtuustokaudella 2021–2025 kuntapäättäjät tekevät silti paljon kunnan tulevaisuuteen, talouteen ja toimintaan vaikuttavia päätöksiä. Jatkossa on entistä tärkeämpää vahvistaa kunnan taloudellista pohjaa, jolla varmistetaan palveluiden hyvä ja tasapuolinen saatavuus sekä asukkaiden tyytyväisyys.

Kunnissa ja kuntapäättäjän on hyvä tarkastella, miten elinkeinoja ja yritysten toimintaympäristöä voidaan kehittää. Elinvoimaiset yritykset ovat vakaan kuntatalouden kivijalka.

Ruuan, puun ja uusiutuvan energian tuotanto ja jalostaminen, maaseutumatkailu ja maaseudun muu monimuotoinen yrittäjyys ovat kasvualoja ja ratkaisijoita moniin ongelmiin, kuten ilmastonmuutokseen. Tuotteiden ja palveluiden kysyntä kasvaa maailmanlaajuisesti. Maalta ammennetaan hyvinvointia koko Suomeen, myös Sinun kotikuntaasi.

Helsingissä syyskuussa 2021

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Juha Marttila
puheenjohtaja

Jyrki Wallin
toiminnanjohtaja

1. Saatteeksi

Viisas kuntapäättäjä näkee lähelle ja huomaa, mitä mahdollisuuksia oman alueen yrityksiin ja elinkeinoihin sisältyy. Kehittyäkseen ne tarvitsevat harkittuja päätöksiä kunnan elinkeinopolitiikassa, maankäytössä, alueidenkäytön suunnittelussa, liikenne- ja laajakaistajärjestelyissä ja peruspalveluissa. Yritykset ja asukkaat ovat kunnan elinvoiman perusta.

Suomi on rikkaiden luonnonvarojen, harvan asutuksen ja pitkien etäisyyksien maa. Maamme on vaurastunut pitkälti luonnonvarojen kestävän ja tehokkaan hyödyntämisen ansiosta.

Vain neljä prosenttia Suomen pinta-alasta on rakennettua, maaseutua on yli 90 prosenttia. Viisaasti johdetussa kunnassa on kaikilla alueilla hyvä asua ja yrittää, ja koko kunnan voimavarat otetaan käyttöön.

Koronapandemian myötä lisääntynyt monipaikkaisuus ja paikkariippumaton työ tarjoavat kunnille uusia mahdollisuuksia. Paikkasidonnaisuuden vähentyminen työelämässä on lisännyt maaseudun kiinnostavuutta asumisen ja työn teon paikkana. Tilava omakotitalo lähellä luontoa ja palveluiden ulottuvilla on yhä useamman suomalaisen unelma kodista. Kuntien strategisessa kehittämisessä on hyvä ottaa huomioon maaseudun potentiaali kunnan vetovoimatekijänä ja elinkeinojen monipuolistajana.

Maaseutuelinkeinojen tuotanto-, jalostus- ja jakeluketjussa on yhteensä noin 400 000 työpaikkaa. Niiden säilymisestä ja uusien syntymisestä päätetään kunnissa. Monet

uudet elinkeinot, kuten maaseutuun perustuvat matkailu- ja ruokapalvelut, ovat monessa kunnassa kasvava talouden ala.

Maaseutuelinkeinojen investoinnit ovat kunnalle edullisia, sillä ne tehdään yrittäjien omalla riskillä ja ne tuovat kuntaan verotuloja. Lisäksi ne perustuvat paikallisiin raaka-aineisiin ja osaamiseen. Elinkeinot eivät muuta pois, moni maa- ja metsätila on toiminut samoilla sijoilla sukupolvien ajan. Muun muassa hevosala on kasvava elinkeino, joka voisi houkuttaa muuttamaan kaupungista maalle.

Maaseutuelinkeinojen investoinnit ovat kunnalle edullisia.

Selvitysten mukaan yksi maatalousyrittäjä antaa työtä vähintään 1,5 henkilölle. Maatilojen kautta kulkevat rahavirrat ovat bruttotuloja, joilla maatilat ostavat lähialueelta tuotantopanoksia ja palveluja sekä investoivat tuotantoonsa. Maaseutuyrityksiin investoidaan vuosittain satoja miljoonia euroja.

Yksityismetsätalouden puunmyyntitulot ovat olleet vuosittain noin kaksi miljardia euroa. Tämäkin raha virtaa metsänomistajien veroina, kulutuksena ja investointeina hyödyttämään kuntia ja niissä toimivia yrityksiä.

Maaseudulla toimii yli 40 prosenttia Suomen yrityksistä. Maatiloista kolmannes harjoittaa maatalouden ulkopuolista

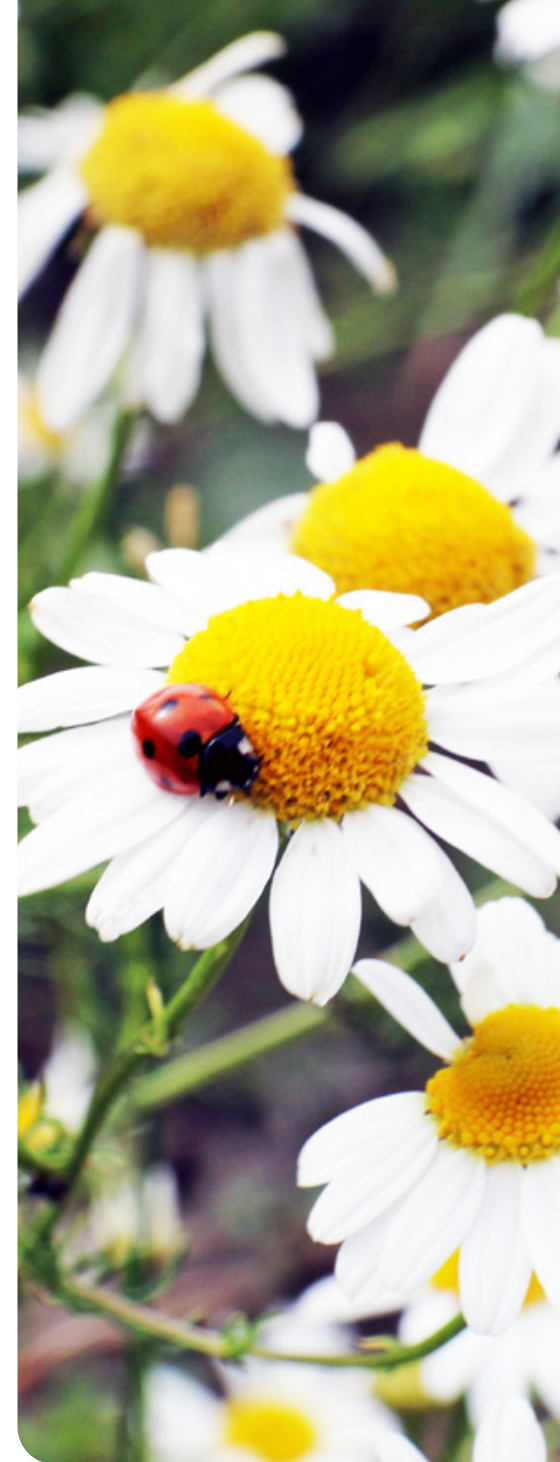
yritystoimintaa. Kunta voi luoda yrityksille hyvät elinkeinoedellytykset ja näin lisätä sekä yritysten menestystä että kunnan verotuloja.

Alkaneella valtuustokaudella kunnan rooli muuttuu merkittävästi. Sote-tehtävien siirtyessä maakunnalle vuoden 2023 alusta, on kuntien keskeinen rooli vahvistaa kunnan elinvoimaa. Tämän vahvistamiseen kunnilla on käytettävissään runsaasti työkaluja rakentamisesta kaavoitukseen ja julkisista hankinnoista koulutukseen.

Kuntien kannattaa hyödyntää monitahtoisia maaseudun yrittäjiä hankkiessaan monia kunnan tarvitsemia palveluja, kuten ruoka-, kodinhoito- ja terveyspalveluja, koneurakointia, tiestön hoitoa, koulukuljetuksia, rakennus- ja korjauspalveluja ja uusiutuva energiaa. Omasta kunnasta hankittuihin palveluihin käytetyt verotulot jäävät kuntaan.

Maaseudun yrittäjät ovat myös turva- verkko kylien muille asukkaalle, matkailijoille ja mökkiläisille. Kun navigaattori tai kännykkä pettää, myrsky yllättää tai mökkitie on aurattava, lähellä asuva maanviljelijä tai maaseutuyrittäjä rientää avuksi.

Kunnissa päätetään nyt siitä, millä keinoin omasta kunnasta rakennetaan menestyvä elinvoimakunta ja millä tavoin alueellinen ja maakunnallinen yhteistyö toimii. Viisas kuntapäättäjä vaatii, että linjausten ja valintojen vaikutukset kunnan kaikkiin alueisiin ja siellä toimiviin yrityksiin ja yrittäjiin selvitetään ennen päätöksentekoa. Maaseutuvaikutusten arviointimenettely on hyvä työväline vaikutusten selvittämiseen.

2. Julkiset hankinnat oman kunnan parhaaksi

Julkisia hankintoja ovat tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankinnat, joita valtio, kunta, kunta-yhtymä, seurakunta tai muu julkisen sektorin hankintayksikkö tekee julkisilla varoilla. Julkisten hankintojen kokonaishintalappu Suomessa on noin 35 miljardia euroa vuodessa. Tämä summa vastaa lähes viidennestä BKT:sta. Näitä rahavirtoja kannattaa ohjata oman alueen elinvoimaisuuden edistämiseen. Ruoka-ala työllistää Suomessa lähes 340 000 henkilöä. Joka viides aikuinen saa palkkansa ketjusta, jonka alkupäässä on maanviljelijä.

Elintarvikeketjun kehitys vaikuttaa myös välillisesti muiden alojen työpaikkoihin. Metsätalouden jalostusketjussa on jopa 100 000 työpaikkaa. Suomessa tuotettuihin

ja jalostettuihin elintarvikkeisiin, lähimetsän uusiutuvaan energiaan ja kotimaiseen puuhun käytetyt varat ovat parhaimmillaan investointi oman kunnan ja lähialueen talouteen ja työllisyyteen. Eurot kiertävät paikallisesti, vahvistavat paikallistaloutta ja tuovat kunnille ja valtiolle verotuloja myös tulevaisuudessa.

Kuntapäättäjänä sinä päätät verorahojen käytöstä. Pidätkö tärkeänä oman alueesi elinvoimaisuuden edistämistä vai kannatatko pelkästään halvimmalla saatavia tuotteita ja palveluita? Kuntapäättäjällä on valta ja mahdollisuus tehdä päätöksiä, joita virkamiehet toteuttavat. Väittämät siitä, että ”virkamiehet tekevät hankintapyyntöjä ja -päätökset” tai ”meidän on otettava halvin tarjous” eivät pidä paikkaansa.

Kunnan hankintastrategia kuntoon

Lähiruoka, lähienergia, puurakentaminen, vastuullisesti tuotetut puu- ja paperituotteet sekä lähipalveluiden käyttö tulisi sisällyttää kunnan strategiaan. Asioiden kirjaaminen strategiaan tukee päätöksentekoa ja valtuuttaa virkamiehiä työskentelemään linjausten mukaan. Kunnan hankintastrategiassa pitää olla selkeä tulevaisuuskuva ja määrittely, mitä asioita pidetään tärkeinä ja millaisia tuotteita ja palveluja kunnan rahoilla hankitaan.

- Jos kunnassa ei ole vielä hankintastrategiaa tai kirjallista hankintapolitiikkaa, tee aloite ja vaadi, että strategia tehdään. Jos hankintastrategia jo on, huolehdi, että se päivitetään ja että se siirtyy myös käytäntöön.
- Jos kunta liittyy usean kunnan hankintarenkaaseen tai -yhtiöön, vaadi, että hankintastrategiaa tehtäessä arvioidaan yhteishankintojen vaikutukset erityisesti pienten yritysten mahdollisuuksiin osallistua tarjouskilpailuihin.
- Jos hankinnoista ei ole kunnassa vielä keskusteltu, on aika käydä arvo-keskustelu. Päätökset vaikuttavat ruuan laatuun ja palvelujen hankintaan – siihen, mihin verorahat käytetään. Onko oikein, että verorahat menevät ulkomaille? Halutaanko ostaa suomalaisia ja kenties paikallisia elintarvikkeita?
- Kuntapäättäjänä sinun ei tarvitse hallita lainsäädännön kiemuroita. Virkamiesten tehtävänä on tuntee lait ja niiden vaatimukset ja hoitaa hankintatoimea kunnassa yhteisesti päätetyn linjan mukaan. Sinun on tärkeä tiedostaa, millaisia päätöksiä voidaan tehdä ja miten hankintoja voidaan ohjata haluttuun suuntaan.
- Kestävä kehitys on otettava monipuolisesti huomioon kaikessa kunnan toiminnassa. Kunnan olisi hankinnoissaan hyvä noudattaa valtioneuvoston periaatepäätöstä vastuullisista ruokahankinnoista (2020).
 - Periaatepäätöksen mukaan julkisten ruokahankintojen tulee noudattaa kokonaiskestävyyden periaatteita, kuten hyviä viljelymenetelmiä, eläinten hyvinvointia, elintarviketurvallisuutta, tukien hyvää ravitsemusta ja terveyttä. Kokonaiskestävyys huomio ruuan koko tuotantoketjun pelloilta pöytään asti.
- EU:ssa on kiristetty elintarviketuotannon ilmasto-, ympäristö- ja työntekijöiden oikeuksia kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Toimijoita sitoutetaan tuontikriteereitä tiukempiin vaatimuksiin Code of Conductin/hankintaohjesäännön kautta. Varmistathan, että kuntasi noudattaa näitä vaatimuksia.

Julkisten hankintojen säädökset

Julkiset hankinnat tulee tehdä hankintalainsäädännön menettelytapoja noudattaen.

Säätelyn tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä. Hankinnat on pääsääntöisesti kilpailutettava avoimesti ja tehokkaasti, ja kilpailuun osallistuvia yrityksiä on kohdeltava tasapuolisesti ja syrjimättä.

Hankintaa koskevat samat periaatteet, olipa kyseessä tavaroiden (elintarvikkeet), tuotteiden (tietokoneet) tai palveluiden (perhekoti) hankinta tai vaikkapa urakkahankinta (teiden auraus). Kunnan palvelustrategiassa tulisi määritellä, mitä palveluja kunta tuottaa itse ja mitä ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Hankintalainsäädäntöä sovelletaan ainoastaan kunnan ostamiin palveluihin.

Kunta, kuntayhtymä ja kunnan liikelaitos noudattavat kansallista lainsäädäntöä ja EU:n direktiivejä.

Julkiset hankinnat voidaan jakaa kansallisiin ja EU-hankintoihin hankinnan kokonaisarvon mukaan. Kynnysarvo tarkoittaa

yksittäisen hankinnan ennakoitua arvonlisäverotonta arvoa. Kynnysarvoja on kaksi erilaista: kansallinen kynnysarvo ja EU-kynnysarvo. Hankintalakia sovelletaan vain EU-kynnysarvot ja kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Kynnysarvojen alle jääviin ns. pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakia. EU-kynnysarvoja tarkistetaan kahden vuoden välein.

Ennakoitu arvo on suurin maksettava kokonaiskorvaus. Kynnysarvo on hankinnan arvo hankintailmoituksen lähettämishetkellä tai hankintamenettelyn aloittamisen hetkenä.

Kuntia koskevat kansalliset kynnysarvot ovat 60 000 euroa (tavara- ja palveluhankinnat ja suunnittelukilpailut), 150 000 euroa (rakennusurakat), 400 000 (tietty terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut), 300 000 (muut erityiset palvelut) ja 500 000 (käyttöoikeussopimukset).

Kuntia koskevat EU-kynnysarvot ovat 214 000 euroa (tavara- ja palveluhankinnat ja suunnittelukilpailut) ja 5 350 000 euroa (rakennusurakat). Euromäärät eivät sisällä arvonlisäveroa. Jos kynnysarvo ylitetään, hankinta on kilpailutettava.

Tarjouspyyntö on kilpailutuksessa avainasemassa, se määrittelee, mitä tarjoajien pitää tarjota. Laatuvaatimusten on oltava selkeästi kirjoitettu tarjouspyyntöön.

Virkamiehet laativat tarjouspyynnön kunnan hankintastrategian periaatteiden mukaan. He päättävät kilpailuttamismenettelystä. Tarjoukset otetaan vastaan määräaikoja noudattaen ja hankintapäätös tehdään. Kunta tekee kirjallisen hankintasopimuksen. Hankintapäätöksestä voi valittaa markkinatuomioistuimeen, jos kansalliset kynnysarvot ylittyvät.

Kunnan palvelustrategiassa tulisi määritellä, mitä palveluja kunta tuottaa itse ja mitä ostetaan.

Hankintalain periaatteet

- Syrjimättömyysperiaatteen mukaan kaikkia tarjoajaehdokkaita on kohdeltava samalla tavalla. Esimerkiksi tarjouspyynnössä ei saa suoraan suosia paikallisia tai suomalaisia yrityksiä, niiden tuotteita tai palveluja. Laatuvaatimuksia saa ja pitää käyttää. Tarjouspyynnössä voi esim. määritellä, että leivän on oltava leivottu samana vuorokautena, kun se käytetään, tai että lihan tulee olla tuotettu tavalla, joka vastaa suomalaisia tuotantoeläimiä koskevia hyvinvointilakeja.
- Avoimuusperiaatteella varmistetaan avoin ja läpinäkyvä tarjouskilpailu. Ei haluta, että tarjouskilpailuja voitetaan esim. sukulaisuudella tai muilla suhteilla. Kilpailun on oltava reilu, vaikka halutaan suomalaisia tuotteita tai palveluja.
- Suhteellisuusperiaate edellyttää, että vaatimukset eivät ole liian ankaria. Kunta saa kuitenkin päättää ehdoistaan ja vaatimuksistaan siten, että se saa juuri sellaisia tuotteita kuin haluaa. Laatuvaatimuksia saa olla. Voidaan esimerkiksi vaatia, että marjojen on sovittava käyttöön kuumentamatta. Näitä kolmea periaatetta kunnioittaen voidaan kunnallisissa hankinnoissa ostaa paikallisia palveluja ja tuotteita.

Voiko kotimaisuutta tai paikallisuutta edistää?

Kyllä, mutta tarjouspyyntöön ei voi kirjoittaa, että halutaan ainoastaan suomalaisia tuotteita tai palveluja. Hankintalainsäädännön mukaan tarjouspyynnössä on määriteltävä laatuvaatimukset, jotka voivat koskea esimerkiksi tuotantotapaa, toimitusketjun lyhyyttä (vaikuttaa laatuun ja ympäristöön), tuotteen jäljitettävyyttä tai vaikkapa sertifiointia.

Hankinnan jakaminen osiin on täysin laillista ja suotavaa. Hankintoja pitää jakaa, jos kunta haluaa mahdollistaa pienemmillä tavaran tai palvelun tuottajille mahdollisuuden osallistua tarjouskilpailuun. Jos ei haluta jakaa pienempiin osiin, kunnan on hankintalain mukaan perusteltava, miksei näin tehdä.

Pienten yritysten on vaikea osallistua, jos tarjouspyynnössä määritellyt määrät ovat liian suuria. Osiin jaetun hankinnan kynnyсарvo on kaikkien osien kynnysarvojen yhteissumma. Hankintaa ei saa pilkkoa tarkoituksellisesti kynnysarvojen alittamiseksi.

Lähiruoalle laatuvaatimukset

Julkisissa keittiöissä tarjotaan vuodessa lähes 380 miljoonaa ateriaa, ja nämä ateriat kuuluvat lähes jokaisen suomalaisen arkeen koululaisesta palvelukodin asukkaaseen. Kuntapäätäjällä on siis aito mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä suomalaiset syövät, ja millä periaatteilla ruokaa lautasille hankitaan.

Suomalaiset ruuantuottajat noudattavat suomalaista lainsäädäntöä ja elintarvikeketjun laatujärjestelmien kautta tuotantotapaa, jonka vaatimukset mm. eläinten hyvinvoinnissa ovat maailman vastuullisimpia. Lainsäädännön ja hyvän tuo-

Suomalaiset arvostavat oman maan ruokaa ja haluavat myös syödä sitä.

tantotavan noudattaminen tuo mukanaan kustannuksia alkutuotantoon ja myös jalostavalle teollisuudelle. Onko moraalisesti ja eettisesti oikein, että julkisissa hankinnoissa ei ole määritelty elintarvikkeiden laatuvaatimuksia niin, että ruuan olisi täytettävä suomalaisen tuotantotavan säännökset?

On nurinkurista vaatia tuotantolaitoksilta tiettyjä ominaisuuksia tai vaikkapa ympäristövastuullisuutta, ja samaan aikaan ostaa verorahoilla pelkän hinnan perusteella vaikkapa sian- tai broilerinlihaa, joka on tuotettu suomalaisia olosuhteita huonommissa olosuhteissa halvemmalla.

Suomalaiset arvostavat oman maan ruokaa ja haluavat myös syödä sitä sekä tarjota julkisissa keittiöissä. Taloustutkimuksen tuoreimman, vuonna 2020 tehdyn Suomi syö- tutkimuksen mukaan 80 prosenttia suomalaisista pitää tärkeänä syödä kotimaista ruokaa. Luku on kasvanut vuoden 2016 tutkimuksesta peräti seitsemän prosenttia. Korona-aika on näyttänyt, miten tärkeä oma, toimiva elintarvikeketju meille on. Tutkimuksen mukaan suomalaiset arvostavat myös ruoan jäljitettävyyttä ja avointa tuotantoketjua. Myös lähiruokaa arvostettiin, ja ruokavalinnoissa haluttiin huomioida myös ekologisia seikkoja.

Lähiruoalle ei ole virallista määritelmää, MTK:n mukaan lähiruoka on mahdollisimman lähellä tuotettua suomalaista ruokaa, jonka alkuperä, tuottaja ja valmistaja tiedetään. Lähiruoka tulee lähialueelta. Lähialueella tarkoitetaan yleensä maakuntaa tai siihen rinnastettavaa aluetta. Lähiruualle ei ole kuitenkaan yhtä ainuttakaan määritelmää, vaan se tarkoittaa yhdestä riippuen eri asioita. Esimerkiksi pienen ravintolaan lähiruokaa saattaa tulla muutamien kymmenien kilometrien säteeltä, mutta kouluruokaa useisiin kouluihin ja tuhansille oppilaille valmistava keskuskeittiö voi pitää lähiruokana kaikkea kotimaista ruokaa.

Lähiruoka edistää alueiden omaa ruokakulttuuria tuomalla esiin alueen raaka-aineita ja ruoanvalmistustapoja sekä paikallista ammattiosaamista.

Kilpailuta suomalainen ruoka kuntalautasille

1. Kotimainen ruoka ja sen käyttö kannattaa kirjata hankintaohjeeseen ja -strategiaan sekä ruokapalvelujen toimintasuunnitelmaan

Päivittää kunnan hankintaohjeistus hankinta-strategian mukaisesti. Kirjatkaa siihen kunnassa kotimaisen ruuan käyttöön liittyvät tavoitteet. Esimerkiksi: "Elintarvikehankinnoissa suosimme lähiruokaa ja kotimaisia tuotteita. Vihannekset, kasvikset, leipä, peruna, viljatuotteet sekä liha ja lihajalosteet, maito ja maitovalmisteet sekä kananmunat ovat kotimaisia."

2. Kotimainen ruoka tulee huomioida ruokalistasuunnittelussa

Ruokalista on avainasemassa – sen suunnittelu ratkaisee, mitä ja millaista ruokaa kunnassanne tarjotaan. Suunnitelkaa ruokalistat niin, että ne kannustavat suomalaisen ruuan ja raaka-aineiden käyttöön. Huomioikaa satokausi ja hyödyntäkää rohkeasti paikalliset erikoisuudet ja herkut sekä alueellinen, rikas ruokaperinne!

3. Kotimainen ruoka mahdollistuu hyvällä vuoropuhelulla ja tiedottamisella

Ennakoiva vuoropuhelu tilaajan ja tuottajien välillä antaa hyvää tietoa siitä, millaista tarjontaa ja laatua on saatavilla. Yhteydenpito kunnan ja elintarvikealan yritysten, maatalousyrittäjien, järjestöjen sekä muiden toimijoiden kanssa on avainasemassa. Alan toimijoiden kesken voidaan järjestää säännöllisesti vapaamuotoisia tapaamisia. Tiedottakaa hyvin ja ajoissa tulossa olevista kilpailutuksista, eikä pelkästään HILMA:ssa.

4. Kotimainen ruoka toteutuu, kun kilpailutuksessa otetaan käyttöön tarkat ja harkitut laatuksiteerit

Kunnan hankintaohjeistukseen liittyvät tuoteryhmäkohtaiset yleiset laatuksiteerit tulee työstää huolella ja hyödyntää verkostojen osaaminen. Sovittuja laatuksiteereitä voidaan käyttää kilpailutuksissa aina.

5. Kotimainen ruoka ansaitsee seurantaa ja kiitosta kuntatasolla

Luokaa päätöksenteon tueksi luotettava seurantajärjestelmä, jossa esimerkiksi kerran vuodessa kaupunginvaltuusto ja/tai muut luottamuselimet saavat tiedot siitä, millaista ruokaa kunnassa tarjotaan. Hyödynnä hyvä työ! Voisiko kotimaisen ja paikallisen ruuan tarjoaminen olla teidän kuntanne markkinointivaltti ja erikoisosaamista, josta tiedotetaan ja kerrotaan iloisesti muillekin?

Muillekin hankinnoille laatuvaatimukset

Kunnan hankintastrategiaan ja -ohjeistukseen voi sisällyttää myös esimerkiksi paperitavaroita, huonekaluja ja uusiutuvaa energiaa koskevia vaatimuksia. Kunta voi päättää, että se suuntautuu julkisessa rakentamisessa puuraaka-aineen käyttöön ja siirtyä omissa rakennuksissaan uusiutuvan metsäenergian käyttöön. Myös puuperäisiltä tuotteilta ja niiden jalostukselta tulee vaatia korkeaa laatua ja vastuullisuutta.

Valitsemalla kotimaisia ja sertifioituja puu- ja paperituotteita voimme varmistaa mm. sen, että metsää ei ole hakattu laittomasti eikä sitä ole hävitetty, työntekijöiden oikeuksista on huolehdittu eikä tuotannossa ole käytetty lapsityövoimaa. Metsistämme 85 prosenttia on sertifioitu PEFC-järjestelmän ja vajaat 10 prosenttia FSC-järjestelmän mukaan.

1. Kunta teettää energiakatselmuksen ja selvittää mahdollisuudet siirtyä pelletin, puun tai biokaasun käyttöön esimerkiksi kunnan ajoneuvoissa.
2. Kunta ottaa kaavamääräyksiin käyttöön uusiutuvan energian.
3. Kunta ottaa tavoitteeksi ympäristöperusteisen (vähäinen hiilijälki, lyhyt metsähakkeen kuljetusmatka jne.) energiantuotannon.
4. Kunta tekee selvityksen energiahuoltovarmuudesta.
5. Kunta kannustaa energiayrittäjyyttä.
6. Kunta hahmottaa energia- ja ilmatoratkaisujensa myönteiset ja kielteiset puolet sekä näkee uusiutuvan energian edistämisen elinympäristöä vahvistavana kilpailutekijänä.
7. Kunta sitoutuu hankkimaan vain sellaisia puu- ja paperituotteita, jotka ovat peräisin kestävästi hoidetuista metsistä ja joiden alkuperä voidaan jäljittää. Metsäsertifikaatti kertoo, että puuraaka-aine on peräisin kestävästi hoidetuista metsistä.

www.hankinnat.fi – Kuntaliiton ja TEM:n hankintojen neuvonta- ja infopiste
www.hilma.fi – TEM:n maksuton, sähköinen ilmoituskanava, jossa ilmoitetaan julkisista hankinnoista
www.hankintatieto.fi – Julkisten hankintojen seurantapaikka
<http://www.ekocentria.fi/lahiruokaopas> – Mm. Kuntaliiton ja MTK:n valmisteleva opas
http://www.motivanhankintapalvelu.fi/files/830/OVJE_kriteerit_KOKO_PAKETTI_20170316_final_2.pdf – Motivan opas vastuullisiin valintoihin on tehty kesän 2016 valtioneuvoston periaatepäätöksen pohjalta

3. Maankäytöllä elinvoimaa kuntaan

Kuntien rooli alueidenkäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa on entisestään vahvistunut. Kuntapäätäjillä on suuri valta ja mahdollisuus vaikuttaa kunnan maankäyttöön. Alueidenkäytön ratkaisut taas vaikuttavat suoraan kunnan elinvoimaan, hyvään elinympäristöön sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestäväan kehitykseen. Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) antaa tietyt reunaehdot alueidenkäytön suunnittelulle, mutta jättää samalla paljon kuntien omaan harkintavaltaan.

Kuntien maankäytön tehtävänä on kuntarakenteen, ympäristön, liikenteen ja yhdyskuntatekniikan kokonaisvaltainen kehittäminen, hallinta ja hoito. Kaavoituksella määritetään, mihin tarkoitukseen ja miten maa-alueita kunnissa käytetään. Kaavoituksessa huolehditaan siitä, että kunnan eri osat ovat tasa-arvoisessa asemassa. Esimerkiksi rakentaminen mahdollistetaan tasapuolisesti koko kunnan alueella. Onnistuessaan kaavoitus tukee koko kunnan alueen kehittymistä, luo vetovoimatekijöitä alueelle sekä turvaa kuntalaisten ja vierailijoiden viihtyvyyden, asumis-

mukavuuden ja mahdollisuuden elinkeinojen kehittymiseen. Kaavoitus on järeä ja jokseenkin joustamaton työkalu, joten epäonnistuessaan kaavoitus voi jarruttaa alueen kehitystä pitkäksi aikaa.

Kuntapäätäjän kannattaa pysähtyä miettimään, millaisilla päätöksillä kunnan kaikki asukkaat ja yrittäjät viihtyvät ja haluavat yrittää ja asua kunnan eri alueilla. Kunnanvaltuustojen tehtävänä on käydä keskustelua siitä, minkälaista maankäyttöpolitiikkaa kunnassa toteutetaan ja varmistua siitä, että tehdyt suunnitelmat ja päätökset ovat valittujen arvojen mukaisia. Kuntien maapoliittiset ohjelmat pitävät yleensä sisällään lausumia asema-kaavoituspolitiikasta, maankäyttösopimusten ja kehittämiskorvausten käyttämisestä, suunnittelutarveratkaisujen myöntämisestä sekä tonttien luovuttamisesta.

Kaikilla näillä mekanismeilla vaikutetaan siihen, millainen valta kunnalla on alueensa maankäyttöön.

Kuntapäätäjällä on valtaa kaava-asioissa

MRL lähtee siitä, että kunnilla on itsenäinen päätösvalta maankäytöstä ja kaavoituksesta kunnan alueella. Kaavoitusmonopoli on kunnan julkisoikeudellinen tehtävä, jolla tulee edistää maan järkevää käyttöä. Kunta päättää mm. kaavojen tavoitteista, kaavoitettavien alueiden valinnasta ja alueiden rajaamisesta sekä kaavojen sisällöstä lain antamissa puitteissa.

Kuntapäätäjän tulee olla selvillä kunnan kaavoprosessien käynnistämisestä ja etenemisestä. Yllättävän usein kaavoihin tutustutaan vasta siinä vaiheessa, kun ne on tarkoitus hyväksyä. Tällöin kuntapäätäjän mahdollisuudet vaikuttaa asioihin jäävät pieniksi. Suunnittelun kaavan tarkoitus on syytä ratkaista kunnassa jo hankkeen alkuvaiheissa. Erilaisten teemojen laajentaminen kesken kaavoprosessin on omiaan hämärtämään kaavan vaikutusten arviointia. Kaava-alueen rajaaminen on myös tärkeä ensivaiheen tehtävä. Esimerkiksi metsäalueiden sisällyttäminen kaavaan on usein tarpeetonta, mikäli alueille ei kohdistu aitoa maankäytön muospainetta.

Kaavoituksen pääasiallinen tehtävä on ohjata rakentamista ja maankäytön muutostilanteita. Hyvin toimiva maaseutu ei välttämättä edellytä kunnan kaavoitusta, jos alueella ei ole maankäytön muospaineita. Käytettävissä on monenlaisia oppaita ja ohjeita erilaisten tilanteiden ratkaisuun.

Kuntapäätäjän tärkeä tehtävä on tehdä parhaita ja laillisia ratkaisuja oman kunnan näkökulmasta. Erilaiset suositukset ja ohjeet eivät välttämättä sovellu juuri sinun kuntasi tilanteeseen.

Kaavoitus edellyttää vuorovaikutusta

Kaavoitus on erilaisten maankäyttömuotojen yhteensovittamista, jossa vuorovaikutus eri tahojen kanssa on välttämätöntä. Yhdessä tekemällä saadaan parhaita ja kestäviä ratkaisuja. Kaavoituksella kunta ohjailee usein yksityisten ihmisten omaisuuden käyttöä. Suomen perustuslaki takaa jokaiselle omaisuuden suojan. Vahva omaisuuden suoja Suomessa tarkoittaa sitä, että omistajalle on varattava erityinen mahdollisuus vaikuttaa kaavan sisältöön omistamansa omaisuuden osalta. Kenenkään maille ei esimerkiksi suunnitella mitään omistajan siitä tietämättä.

Laki asettaa vuorovaikutukselle tietyt vähimmäisvaatimukset. Silloin, kun hankkeella on laajat vaikutukset kuntalaisiin, elinkeinonharjoittajiin tai maanomistajiin, on vuorovaikutusta aina tarpeen tehdä. Vuorovaikutuksen vähimmäisvaatimukset ovatkin käyttökelpoisia silloin, kun suunnitelmien vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä.

Kaavat perustuvat selvityksiin

Kaavan tulee lain mukaan perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaava-alueen rajaamisella on merkittävä vaikutus siihen, millaisia selvityksiä kaavan laatiminen edellyttää. Tarvittavat selvitykset on lueteltu maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (MRA), jossa yksi selvittävä aihepiiri on suunnitelman vaikutukset elinkeinon toimivan kilpailun edellytyksiin.

Toimivalla kilpailulla voidaan tarkoittaa sitä, että alalla on elinkeinonharjoittamisen vapaus ja useampia keskenään

kilpailevia yrityksiä, joilla on tasapuoliset toimintaedellytykset. Kaavan vaikutuksista ja aluerajauksista riippuen tällaiset selvitykset saattavat koskea myös maa-, metsä- tai biotaloutta. Kuntapäätäjän tehtävänä on varmistaa, että selvitykset muodostavat tasapuolisen kokonaisuuden, eli selvitykset kattavat taloudelliset, ekologiset ja sosiaaliset ulottuvuudet.

Alueiden käyttöä suunnitellaan kaavoilla

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen alueiden käytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava sekä niitä ohjaavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Suunnittelujärjestelmä on hierarkkinen siten, että ylemmän asteinen kaava ohjaa alemman asteista: maakuntakaava yleiskaavaa ja yleiskaava asemakaavaa. Maakuntakaava ohjaa asemakaavoitusta vain, jos yleiskaavaa ei ole. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ohjausvaikutus kunnan kaavoitukseen tulee pääasiassa maakuntakaavoituksen kautta.

Maakuntakaava

Yleisluontoisin kaava on maakuntakaava, jonka maakunnan liitto, myöhemmin maakunta, laatii alueelleen. Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman maankäytöstä. Se voidaan laatia kokonaismaakuntakaavana tai vaiheittain, koskien tiettyä teemaa ja aihekokonaisuutta, kuten luonnonvaroja, biotaloutta, liikennettä tai kulttuuriympäristöä. Koska maakuntakaavassa käsitellään vain niitä kysymyksiä, joilla on vähintään ylikunnallista merkitystä, tulee maakuntakaavan sisään yleensä jäämään runsaasti valkoisia alueita, joihin ei kohdistu maakunnallisia tarpeita.

Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleis- tai asemakaavan alueella, mutta ohjaa näiden kaavojen muuttamista. Viranomaisten on alueiden käyttöä koskevassa toiminnassaan otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja pidettävä huolta siitä, ettei kaavan toteuttamista vaikeuteta. Maakuntakaavalla on myös suoria oikeusvaikutuksia. Ne koskevat rakentamisrajoituksia sekä suojelumääräyksiin liittyviä toimenpiderajoituksia.

Yleiskaava

Yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Yleiskaava voi myös olla tarkempi rakentamista ohjaava niin sanottu kyläkaava. Yleiskaavan tekemisestä vastaa kunta. Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi. Yleiskaava voidaan laatia koko kunnan kattavana tai osayleiskaavana.

Yleiskaavoissa kannattaa erityistä huomiota kiinnittää kaavan tarkoitukseen ja kaava-alueen rajaukseen. Yleiskaavoissa saattaa olla mukana merkittäviä maa- ja metsätalousalueita, jotka eivät varsinaisesti palvele kaavan tarkoitusta, mutta merkinnät saattavat heikentää tarpeettomasti maanomistajien omaisuuden suojaa. Selvitysveloitteiden ja vaikutusarvioinnin takia kunnalle tulee myös kustannuksia tarpeettoman laajojen aluevarausmerkintöjen johdosta. Maa- ja metsätalousalueiden yleiskaavoittamista tulee harkita aina tapauskohtaisesti ja tarkkaan kaavan tarkoitus huomioiden.

Kunta voi asemakaavassa esimerkiksi edesauttaa puurakentamista.

Asemakaava

Asemakaavan tarkoituksena on maankäytön ja rakentamisen yksityiskohtainen ohjaus. Asemakaavan tekemisestä vastaa kunta. Siinä osoitetaan alueita eri tarkoituksiin, kuten asumiseen, virkistykseen, liikenteeseen sekä elinkeinojen ja palvelujen tarpeisiin. Asemakaavoituksessa kunnalle syntyy velvollisuus asemakaava-alueen katujen, vesijohtojen ja viemäreiden sekä yleisten alueiden toteuttamiseen ja ylläpitoon. Asemakaavoitus voi johtaa myös kunnan velvollisuuteen rakentaa muita yhdyskuntateknisiä rakennelmia.

Asemakaavassa annetaan myös kaavan tarkoitus huomioon ottaen tarpeellisia määräyksiä rakentamisesta ja muusta maankäytöstä. Kunta voi asemakaavassa esimerkiksi edesauttaa puurakentamista. Maanomistaja voi myös itse laatia maaleen ranta-asemakaavan, joka soveltuu pääasiassa loma-asutuksen suunnitteluun. Loma-asetuksen joukossa voi olla myös yksittäisiä vakituisen asumisen rakennuspaikkoja.

Kunta luvan myöntäjänä

MRL:n mukaan kunnan tehtäviin kuuluu päättää kuudesta eri luvasta: 1) rakennuslupa, 2) purkulupa, 3) toimenpidelupa, 4) maisematyölupa, 5) poikkeamislupa ja 6) suunnittelutarveratkaisu.

Joissain tapauksissa kunta voi toimia myös yhdyskuntateknisen laitteen sijoittamisluvan myöntäjänä. Rakentamisen luvat ovat kiinteässä yhteydessä kaavoitukseen. Kaavat kannattaa laatia siten, että poikkeamislupia tarvittaisiin mahdollisimman vähän. Tällöin suunniteltu kokonaisuus toteutuu suunnitelman mukaisesti ja toisaalta suunnitelma vastaa myös maanomistajien käsitystä alueen todellisesta käytöstä.

Rakennusjärjestys on hyvä työkalu

Rakennusjärjestyksen merkitys kunnissa on kaventunut kaavoituksen lisääntyessä. Rakennusjärjestys on kuitenkin hyvin monipuolinen työkalu, jolla kunnat voivat halutessaan tuoda paljonkin näkemysään kunnan rakentamiseen. Kunnan

rakennusjärjestyksessä on määriteltävä pienin sallittu tontti tai tila, jolle saa rakentaa. Kunta voi rakennusjärjestyksessä esimerkiksi osoittaa ne alueet ja edellytykset, joilla vapaa-ajanasunnon muuttaminen pysyvään asuinkäyttöön ei edellytä poikkeamispäätöstä tai suunnittelutarveratkaisua ennen rakennuslupaa (MRL 129a§). Rakennusjärjestyksessä voidaan myös esittää, että kaupungin täydennys- ja lisäkerrosrakentaminen tehdään puusta, jos se teknisesti on mahdollista.

Omaisuuksien suojan näkökulmasta rakennusjärjestyksen kokonaisvaatimusten tulee aina olla kohtuullisia, koska rakennusjärjestykseen ei sisälly korvausmekanismia, jolla kohtuuttomuus voitaisiin korvata. Kaavaratkaisuihin korvausmekanismi sisältyy siten, että mikäli kaavaratkaisun vuoksi maanomistaja ei voi

kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla käyttää hyväkseen aluettaan tai jos alue on kaavassa tarkoitettu tai osoitettu valtion tarpeisiin, kunta tai valtio on velvollinen lunastamaan alueen tai suorittamaan haitasta korvauksen (MRL 101§).

Luonnon- ja maisemansuojelu sekä virkistys kaavoituksessa

Luonnonsuojelulain mukaan kunnan tulee edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan. Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen laji- ja elinympäristötasolta maisematasolle on näin ollen yksi osa kunnallista päätöksentekoa. On kuitenkin muistettava, että kaavan tarkoitus on osoittaa alueen käyttötarkoitus ja soviittaa luontoarvot yhteen muun maankäytön kanssa. Kaavoituksella ei ole tarkoituksenmukaista ottaa kantaa

luonnonsuojelun politiikkaan eikä kaavoituksen ole tarpeen olla luonnonsuojelun väline. Luonnonsuojelu toteutetaan ja luontoarvot turvataan tehokkaasti lainsäädännön ja esimerkiksi maa- ja metsätalouden omien hyvien käytäntöjen kautta kaavoituksesta riippumatta.

Rajatuissa erityistilanteissa kaavoissa voidaan antaa suojelumääräyksiä maiseman ja luonnonarvojen vuoksi. Tämä edellyttää perusteellisia selvityksiä siitä, mitkä ovat suojeltavat arvot ja edesauttaisiko kaavan suojelumääräys suojelun toteuttamista. Lähtökohdaksi on pidettävä sitä, että suojeltavalla kohteella on todellinen erityisarvo. Kaavamääräykset eivät saa estää alueen käyttöä kokonaan, vaan niiden tulee olla tarpeellisia ja maanomistajille kohtuullisia. Kohtuullisuus turvataan pitämällä määräykset sisällöllisesti lievinä sekä rajaamalla määräyksiä alueellisesti tai ajallisesti.

Kohtuullisuus voidaan varmentaa maanomistajan kanssa tehtävällä vapaaehtoisella sopimuksella, jossa sopimusehtojen mukaisesti pyritään turvaamaan alueen säilyminen halutunlaisena. Luonnon- ja maisemansuojelussa vain harkitut ja perustellut rajoitteet voivat edistää eri käyttömuotojen yhteensovittamista ja tasapainoa. Maiseman ominaispiirteet ovat usein syntyneet ihmisten toiminnan myötävaikutuksesta, joten alueiden käyttäminen maa- ja metsätalouteen sekä rakentamiseen ei ole uhka maisemille. Luonnon monimuotoisuus turvataan myös maa- ja metsätalouden toimenpiteissä.

MRL mahdollistaa maisematyöluvan käyttämisen tietyissä lain sallimissa tilanteissa (MRL 128§). Maisematyöluvan osalta on huomioitava, että mikäli alue on yleiskaavassa varattu maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, ei metsätaloustoimenpiteitä voida asettaa luvanvaraisiksi.

Lupaa ei myöskään tarvita vähäisiin toimenpiteisiin. Vapaaehtoiset virkistysarvoja ja maisema-arvosopimukset ovat osoittautuneet toimiviksi ratkaisuksi moniin tilanteisiin. Kun maiseman ylläpitämisestä sovitaan maanomistajan kanssa suoraan, ei erillistä kohtuullisuusarviointia tai toisaalta raskaita luvitusprosesseja tarvitse kunnassa tehdä.

Sama pätee virkistysalueiden ja ulkoilureittien toteuttamiseen kunnissa. Vapaaehtoiset sopimukset ovat maanomistajalle usein mieluisin vaihtoehto reittien toteuttamiseen. On kuitenkin tärkeää, että reiteistä sovitaan siten että reiteillä on reitinpitäjä, joka vastaa reitin turvallisuudesta ja käytöstä. Mahdollista ulkoilureittejä osoittava viiva kaavakartassa ei riittävällä tavalla huomioi ulkoilijan eikä maanomistajan tilannetta.

Luonnon monimuotoisuus turvataan myös maa- ja metsätalouden toimenpiteissä.

Kunnan maatalousmaat

Jos kunta omistaa maatalousmaata, kuntapäätäjien pitää miettiä miten niitä hallinnoidaan parhaalla mahdollisella tavalla. Usein maat on hankittu kunnalle kaavoitusta varten, ja tämä kannattaa ottaa huomioon vuokrasopimuksen ehdoissa ja kestossa. Vuokrasopimuksen pohjana voi käyttää esim. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliiton mallisopimusta. Siinä on huomioitu viimeisimmät muutokset tukijärjestelmissä jne. Kaikkien sopimusehtojen tulee olla vuokrasopimuksessa.

Kilpailutus

Maatalousmaiden vuokraus kannattaa hoitaa reilulla, julkisella tavalla: joko ilmoituksella kunnan nettisivuilla ja ilmoitustauluilla tai paikallisessa lehdessä ja ilmoittaa päivämäärä mihin mennessä vuokratarjoukset pitää jättää kuntaan. Kaikki vuokratarjoukset avataan vasta määräajan jälkeen ja käydään läpi. Parhaat tarjoukset voittavat. Poikkeuksena voidaan ehkä pitää hyvän pitkäaikaisen vuokralaisen sopimuksen jatkoa. Mikäli kunta haluaa, valinnassa voidaan ottaa huomioon peltojen etäisyys mahdollisen vuokralaisen talouskeskuksesta ja muista pelloista. Tästäkin kannattaa kertoa kilpailutusilmoituksessa.

Kuntien uudet keinot rakentamisen tehostamiseksi

Uudet yleiskaavat ja rakentaminen

Kunta voi uusissa yleiskaavoissaan määritellä sellaiset kyläalueet, joille rakentaminen on mahdollista ilman erillistä suunnittelutarvetta. Rakennuslupa rakennuksen rakentamiseen voidaan myöntää, jos oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa on erityisesti määrätty kaavan tai sen osan käyttämisestä rakennusluvan myöntämisen perusteena. Edellytyksenä on, että yleiskaava ohjaa riittävästi rakentamista ja muuta maankäyttöä kyseisellä alueella eikä alueella ole asemakaavan tarvetta (MRL 44§).

Laadittaessa kaavaa ranta-alueelle, johon kuuluu olemassa olevaa kyläaluetta, saadaan kyläaluetta tiivistää siten, että ranta-alueelle ei tarvitse jättää rakentamatonta rantaa. Ainut edellytys tiivistämiselle on, että virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys otetaan huomioon (MRL 73§).

Vanhat yleiskaavat ja rakentaminen

Edellä mainitun kyläkaavan käyttäminen oli hyvin rajoitettua ennen 1.5.2017 voimaan tulleita lakimuutoksia. Kunnissa onkin paljon yleiskaavoja, jotka jarruttavat kehitystä, ne edellyttävät tarpeetonta byrokratiaa rakentamiseen tai mahdollistavat liian vähän rakentamista. Yleiskaavan päivittäminen voi kuitenkin olla liian raskas toimenpide kunnalle. Jos kyläalueella tai muulla maaseutualueella on voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava, kunta voi tehdä erillisen päätöksen rakennusluvan erityisten edellytysten olemassaolosta eli myönteisen suunnittelutarveratkaisun samalla kertaa useamman kuin yhden rakennuspaikan osalta.

Tällainen päätös voidaan tehdä alueella, joka oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa on osoitettu kyläalueeksi tai muutoin rakentamiseen soveltuvaksi alueeksi, mutta jolle aikaisemman lain sanamuodon takia ei ole voitu myöntää rakennuslupia suoraan yleiskaavan nojalla. Tällainen alueellinen suunnittelutarveratkaisu voi olla voimassa enintään kymmenen vuotta ja mahdollistaa rakentamisen suoraan rakennusluvalla, ilman tarpeetonta byrokratiaa (MRL 137a§).

Mikäli alueella on erityistä suunnittelutarvetta, on kuitenkin huomattava, että jo olemassa oleva maaseutuyritys nauttii erityistä omaisuuden suojaa. Jo olevaan maaseutuyritykseen kuuluvan maa- ja metsätalouden tai sen liitännäiselinkeinon harjoittamista varten tarpeellisen rakennuksen saa rakentaa ilman erillistä suunnittelutarveratkaisua. Maankäyttö- ja rakennuslailla on haluttu turvata maaseutuelinkeinon toiminta- ja kehittymisedellytykset oikeudella rakentaa tarvittavat rakennukset suoraan rakennusluvalla. Edellytyksenä on, ettei rakentaminen kuitenkaan ole vaikutuksiltaan merkittävää

rakentamista tai aiheuta merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia (MRL 137§).

Kunta voi lain mukaan myös poiketa kaavahierarkiasta ja laatia asemakaavan yleiskaavan vastaisesti, mikäli yleiskaava on ilmeisen vanhentunut eli yleiskaavan suunnitelma ei ole koskaan toteutunut (MRL 42§).

Kunnan maapolitiikan keinot

Kunnanvaltuutetut päättävät kunnan maapolitiisista linjauksista. Kunnan maapolitiinen ohjelma ei kuitenkaan ole suoraan juridisesti kuntaa tai kuntalaisia sitova, eikä maapolitiikan linjauksista voida esimerkiksi valittaa. Joissain kunnissa maapolitiiset näkemykset yhdistetään osaksi laajempaa kunnan strategiaa, jolloin maankäyttö saadaan kytkettyä osaksi kunnan tavoitteita.

Kunnan valitsemilla maapolitiisilla linjauksilla on keskeinen merkitys maanomistajille. Kuntapäättäjän on hyvä tiedostaa, että samalla kun tehdään päätös jonkun alueen hankkimisesta kunnalle, päätetään erikseen niistä toimenpiteistä, joilla hanke toteutetaan. Jos valtuutetut eivät pääte hankintaprosessin vaiheista selkeästi, voi tilanne johtaa siihen, että kunnan toiminnasta tulee sanelupolitiikka, eikä aitoa neuvottelu- ja kaupantekotilannetta maanomistajan kanssa pääse syntymään.

Kunnan valitsemilla maapolitiisilla linjauksilla on keskeinen merkitys maanomistajille.

Vapaaehtoinen maanhankinta

Tavallisin keino kunnille hankkia maata omistukseensa on vapaaehtoinen kauppa. Mitä enemmän voidaan noudattaa vapaaehtoisuutta ja toimia vapailla markkinoilla, sitä suurempaa luottamusta kunnan noudattama politiikka nauttii. Sopimalla saavutetaan kestäviä ratkaisuja ja vähennetään valitusprosesseja.

Suurin osa yhdyskuntarakentamiseen tulevasta maasta on hankittavissa kunnalle vapaaehtoisin toimin. Parhaisiin tuloksiin päästään, jos maanhankinnat tehdään riittävän ajoissa, maan hinnoittelu on johdonmukaista ja perustuu käypään hintaan ja kunnan työntekijät ja poliittiset päättäjät ovat sitoutuneet niihin

kunnan maapoliittisiin linjauksiin, jotka on yhdessä sovittu. Reilussa kaupassa kauppahinta on aina parempi kuin lunastuskorvaus.

Laki mahdollistaa pakkokeinojen käytön maan hankinnassa silloin, kun hyvän suunnittelun tuloksena syntynyt suunnitelma uhkaa kaatua yksittäisten tahojen vastustukseen. Lunastuksella uhkailua ei koskaan voida pitää asiallisena menettelytapana.

Etuosto-oikeus

Etuosto-oikeutta voidaan tapauskohtaisesti harkiten käyttää täydentämään kunnan maanhankintaa. Oikeutta käyttäessään kunta tulee toteutuneessa kiinteistö-

kaupassa ostajan sijaan kauppakirjan mukaisin ehdoin. Etuosto-oikeudessa kauppahinta ja muut ehdot ovat muodostuneet vapaasti.

Monet kunnat tarjoavat maksua vastaan ennakkopäätöksen suunnitteilla olevan kiinteistökaupan etuosto-oikeuden käyttämisestä. Tämä on kuntalaisten näkökulmasta erinomaista palvelua. Kiinteistökauppa on usein yksi elämän suurimmista investoinneista ja etuostopäätöksen odottaminen kiinteistökaupan jälkeen voi tuntua raskaalta ilman kuntaa sitovaa ennakkopäätöstä. Kuntien maapoliittisissa ohjelmissa kunnan olisi hyvä kertoa avoimesti etuosto-oikeuden käyttämisen periaatteistaan.

Sopimalla saavutetaan kestäviä ratkaisuja ja vähennetään valitusprosesseja.

Maankäyttösopimukset

Maankäyttösopimuksilla tarkoitetaan sopimuksia, joilla kunta ja maanomistaja sopivat maanomistajan omistaman alueen asemakaavoituksen käynnistämistä sekä kaavan toteuttamiseen liittyvistä osapuolten välisistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Maanomistajan osallistumisesta yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin sovitaan ensisijaisesti maankäyttösopimuksin. Kaavojen sisällöstä ei voida sitovasti sopia. Maankäyttösopimus voidaan sitovasti tehdä vasta sen jälkeen, kun kaavaluonnos tai -ehdotus on ollut julkisesti nähtävillä.

Vaikka Suomessa vallitsee sopimusvapaus, on tärkeää, että sopimuskäytännöissä noudatetaan aina lain tarjoamia reunaehtoja maanomistajan turvaksi. Kunta käyttää julkista valtaa tehdessään maankäyttösopimuksia, joten heikomman osapuolen – maanomistajan – suojaaminen on asianmukaisesti turvattava sopimusneuvotteluissa.

Kuntapäätökset maankäyttökysymyksissä

Maaseudulla tulee olla helppo rakentaa ja yrittää. Kuntien päätäntävalta rakentamisen helppoudessa ja sujuvuudessa on suuri. Kuntapäätäjien tulee varmistua siitä, että omassa kunnassa asiat hoituvat järkevällä tavalla. Kuntien työvälineitä maankäytön suunnittelussa on lisätty viime vuosina. Nyt nämä välineet pitää vain ottaa käyttöön.

Rakennusjärjestyksellä:

- Voidaan vapauttaa rakentamista omalla tontilla, omakotirakentajalle tämä tarkoittaa vähemmän byrokratiaa.
- Rakennusoikeuden määrää voidaan lisätä asemakaava-alueiden ulkopuolella.
- Asemakaava-alueella lupataakkaa voidaan keventää pienemmiltä toimenpiteiltä. Esimerkiksi aurinkopaneelien, terassin ja aitojen rakentaminen voidaan vapauttaa luvantarpeesta.
- Asemakaava-alueen ulkopuolella voidaan vapauttaa talousrakennusten rakentamisen lupabyrokratiaa. Esimerkiksi marjanviljelyssä käytettävien kasvutunnelien sujuva luvittaminen varmistetaan rakennusjärjestyksessä.

Periaatteelliset päätökset, jotka kunnassa voidaan toteuttaa erillisenä päätöksenä tai osana maapolitiittista ohjelmaa:

- Rakennusvalvonnan tulee tulkita kaavoja mahdollisimman hakijamyönteisesti.
- Lupien käsittelyajoille voidaan asettaa palvelulupauksia ja määräaikoja lupien käsittelyyn.
- Viranomaistoiminnassa pyritään etsimään ratkaisuja hankkeiden toteuttamiseksi, ennakkoneuvontaan panostetaan.
- Maanomistajien tiedonsaantia kaavahankkeissa lisätään. Maanomistajat kontaktoidaan suoraan, mikäli suunnitellaan maankäytön muutoksia tai rajoituksia yksityisen omistamille maille.
- Kantatilaperiaatteen soveltamisesta kunnassa voidaan laatia uusi ohjeistus. Kyläkaavoissa voidaan toteuttaa mallia, jossa edullisille paikoille tulee enemmän rakennuspaikkoja.
- Sivuasuuntojen rakentamista voidaan helpottaa. Sivuasunnon koon tulee olla lapsiperheille riittävä.
- Kunta voi päättää, että vain vapaaehtoista suojelua toteutetaan oman kunnan alueella. Kaavoilla ei lisätä suojelualueita tai metsänkäytön rajoituksia ilman maanomistajan suostumusta.
- Virkistysalueet kunta pyrkii toteuttamaan kunnan omistamilla mailla ja sopimalla maanomistajien kanssa reiteistä sekä reitinpitäjän vastuista. Erityistä huomiota kiinnitetään maastopyöräilyn järjestämiseen.

Rakennusvalvonnan taksa:

- Rakennusvalvontamaksujen tulee olla joustavia isojen maatilakokoluokan rakennusten suhteen. Maksujen perustuminen rakennuksen pinta-alaan voidaan rajata tiettyyn kokoluokkaan.
- Rakennusvalvonnan taksan tulee perustua luvan käsittelyyn käytettyyn aikaan. On tarpeen antaa harkintamahdollisuus keventää lupamaksuja silloin, kun maksu on muodostumassa kohtuuttomaksi.
- Hulevesimaksujen ei tule perustua kiinteistön pinta-alaan: maatalojen hulevesimaksujen tulee olla samansuuruisia omakotiasujien kanssa.

Kuntien yksityistie-avustukset ovat tärkein yksityisteitä ylläpitävä avustusmuoto.

Yksityistiet

Yksityistiet ovat taajamien ulkopuolella tärkeä osa liikenneverkkoa niin asukkaiden kuin maa- ja metsätalouden kuljetusten kannalta. Lisäksi yksityisteillä on tärkeä rooli kuntalaisten vapaa-ajantoiminnossa.

Kuntien yksityistieavustukset ovat tärkein yksityisteitä ylläpitävä avustusmuoto ja on erittäin kustannustehokas tapa varmistaa toimivan väyläverkon olemassaolo. Yksityisteiden avustaminen on hyvin tärkeää kylien elinvoiman ja maa- ja metsätalouselinkeinojen mahdollistamiseksi. Avustukset lisäävät tieosakkaiden hyväksyntää yksityisteiden hyödyntämisestä kuntalaisten ulkoilutoiminnassa. Asemakaavoituksen kautta kunnalla on valta muuttaa yksityisteitä kaduiksi.

Tietoliikenneverkot

Toimivista nettiyhteyksistä on tullut nopeasti tiestöön ja sähköverkkoon verratavissa olevaa, välttämätöntä perusinfrastruktuuria. Toimivat verkkoyhteydet parantavat elämisen laatua, kun julkiset ja yksityiset palvelut ovat netissä tarjolla 24/7 ja saavutettavissa paikkariippumattomasti. Nopeat verkkoyhteydet tehostavat yritysten liiketoimintaa ja mahdollistavat etänä tapahtuvan opiskelun ja työntöön, vähentäen samalla etäisyyksistä aiheutuvia kustannuksia ja liikenteen päästöjä.

Nopeat, vähintään 100 megabitin laajakaistayhteydet, ovat nykyään vasta noin puolella Suomen kotitalouksista. Vaikka Suomessa on edistykselliset mobiiliverkot, laajoja katvealueita on edelleen ja mobiiliverkot ovat ajoittain ylikuormittuneita. Toimintavarmojen, kiinteiden kuituverkkojen saatavuus maaseutualueilla on edelleen haaste kattavuuden jäädessä selkeästi alle EU:n keskiarvon.

Lähivuosina EU:n RRF-elpymisvälineestä on tarkoitus kohdentaa 50 miljoonaa euroa ja maaseuturahastosta vähintään 16 miljoonaa euroa huippunopeisiin laajakaistayhteyksiin Suomessa. Nyt tarjolla oleva julkinen tuki kannattaa hyödyntää laajakaistan investointivelan umpeen kuromiseksi. Laajakaistahankkeissa kunnilla ja paikallisyhteisöillä on ratkaisevan tärkeä rooli. Kuntapäätäjänä olet avainasemassa vaatimassa, että huippunopeat tietoliikenneyhteydet tulevat olla yhdenvertaisesti kaikkien kuntalaisten saatavilla.

Vesihuolto

Kunnalla on merkittävä rooli järkevän ja oikeudenmukaisen vesihuoltojärjestelmän valinnassa. Kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen. Toiminta-alueen vahvistamisen merkittävyys johtuu siitä, että toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön velvollisuus liittyä vesihuoltoverkostoon on vahva. Toiminta-alueen rajaus onkin tarpeen tehdä huolellisesti yhteistyössä ja läpinäkyvästi toiminta-alueelle mahdollisesti liittyvien kiinteistönomistajien kanssa. Kuntien ja kiinteistönomistajien kannalta on tehotonta, jos toiminta-alueen rajaus johtaa useisiin poikkeamislupa- tai jopa valitusprosesseihin.

Huolellisella suunnittelulla pystytään karvoittamaan vapaaehtoisuuteen perustuvien

ratkaisujen taloudellinen kestävyys vesilaitoksen näkökulmasta. Toiminta-alueen vahvistamisesta ei siis pidä tehdä itseselvyyttä, vaan eri ratkaisuvaihtoehtoihin tulee paneutua huolellisesti.

Silloin, kun vesihuoltoa aletaan rakentaa, on kunnan syytä olla perillä toimintatavoista, joilla kunnallistekniikkaa sijoitetaan yksityisten maanomistajien maille. Oleellista on, että toimenpiteille on olemassa asianmukaiset luvat ennen töiden aloittamista.

Lähes aina lupa perustuu maanomistajan kanssa tehtyyn sopimukseen, jossa linjan sijainti on yhdessä maanomistajan

kanssa suunniteltu ja asianmukaisista korvauksista on sovittu. Tarpeen vaatiessa laki mahdollistaa sijoittamisen myös ilman maanomistajan suostumusta kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tai maanmittauslaitoksen myöntämällä luvalla. Rakennusvalvontaviranomaisen toimivaltaan kuuluu arvioida mikä esityistä ratkaisuvaihtoehdoista toisaalta aiheuttaa maanomistajalle vähiten haittaa ja toisaalta on kustannusvaikutuksiltaan kohtuullinen. Halvin vaihtoehto ei aina ole tarkoituksenmukaisin vaihtoehto. (MRL 161§)

4. Ympäristöluvut ja ympäristönsuojelu elinkeinoja vahvistamaan

Ympäristöluvista ja ilmoituspäätöksistä

Useat kotieläintilat ovat ilmoituksenvaivaisia tai ympäristölupavelvollisia eläinsuojien osalta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että toimintaa ei voi harjoittaa ennen kuin lainvoimainen ilmoitus- tai lupapäätös on saatu. Ongelmat ja viivästykset ympäristölupahakemusten ja ilmoitusten käsittelyssä heijastuvat nopeasti maatalouden investointeihin ja kasvunäkymiin.

Kotieläinyrittäjä tekee ilmoituksen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai hakee ympäristölupaa joko aluehallintovirastosta tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta (YSL 27 §, 115a §, liitteet 1 ja 4).

Ilmoitus- tai lupakynnystä pienemmillä eläinmäärillä voi toimia ilman ympäristölupaa, ellei lainsäädännöstä seuraa muita erityisiä syitä. Kotieläintiloista merkittävä

määrä tarvitsee joko ilmoituspäätöksen tai ympäristöluvan eläinsuojalleen. Tarve vaihtelee tuotantosuunnan mukaan. Rakennuskehitys johtaa tilojen eläinmäärän kasvuun, jolloin ympäristöluvan tarve on yhä todennäköisempi. Ympäristölainsäädännön joustavien ja tulkinnanvaraisten normien tueksi laaditaan usein valtakunnallisia ohjeita. Näiden säännönmukainen noudattaminen ei kuitenkaan ole niiden tarkoitus.

Vinkki kuntapäätäjälle:

Ilmoitusmenettely ja ympäristölupaprosessi vaativat laajaa asiantuntijamusta niin lainsäädännöstä kuin käsiteltävänä olevasta toiminnasta. Asiantuntemus yhteistyö- ja neuvottelutaitoihin yhdistettynä takaa kaikkien kannalta onnistuneen lopputuloksen: nopeasti

käsitellyn ilmoituksen tai hakemuksen, joka ei siirry tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Ohjeet ovat sananmukaisesti ohjeellisia eivätkä sido viranomaisia päätöksenteossa. Paljon hyödynnetystä Kotieläintalouden ympäristönsuojeluohjeesta julkaistiin alkukesällä 2021 uusittu versio. Jokainen ympäristölupahakemus on yksilöllinen, ja lupaharkinta on tapauskohtaista. Myös ilmoitukset ovat yksilöllisiä, mutta lisäksi niitä koskee valtioneuvoston asetus ilmoituksenvaivaisista eläinsuojista (138/2019).

Kuntien on tärkeää keskittyä merkittäviin ympäristövaikutuksiin määräyksiä antaessaan. Tämä helpottaa myös jälki-valvontaa. Ilmoitusmenettelyn osalta osa määräyksistä tulee suoraan yllä mainitusta valtioneuvoston asetuksesta.

Määräysten laadinta ei ole pelkästään viranhaltijan yksinoikeus, vaan luvan tai ilmoituksen hyväksyvän lautakunnan kuuluu ja pitää ottaa tarvittaessa kantaa myös määräysten sisältöön. Kunnan maatalousasiantuntijan tietotaitoa kannattaa hyödyntää myös ympäristönsuojeluasioissa.

Kunnan ympäristönsuojelumääräyksistä

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 202 §:n mukaan kunta voi antaa lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia, paikallisista olosuhteista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä (kunnan ympäristönsuojelumääräykset).

Laissa on säädetty tilanteista, joita määräykset eivät voi koskea. Tällainen on esimerkiksi luvanvarainen toiminta. Kuntapäättäjän on tärkeä tietää, millaisia tilanteita ja toimintoja varten ympäristönsuojelumääräyksiä voi laatia. Määräysten soveltamisalaa on laissa selvästi rajoitettu, niiden osalta ei kuntapäättäjillä ole harkintavaltaa.

Määräykset voivat kohdistua esimerkiksi toimiin, rajoituksiin ja rakennelmiin, joilla ehkäistään päästöjä tai niiden haitallisia vaikutuksia, valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamiseen sekä vyöhykkeisiin tai alueisiin, joilla lannan ja lannoitteiden sekä maataloudessa käytettävien ympäristölle haitallisten aineiden käyttöä rajoitetaan.

Määräysten on perustuttava paikallisista olosuhteista johtuviin ja tarpeellisiin toimiin ympäristönsuojelulain täytäntöön panemiseksi. Näiden edellytysten on täytyttävä, jotta määräys on lain mukainen.

Määräysten on kohdistuttava selkeästi rajattuihin toimintoihin tai yleisiin käytäytymistapoihin, joita ei voida muutoin säädellä. Lisäksi on varmistettava, että määräykset ovat perustuslain omaisuus- ja elinkeinovapautta koskevien säännösten mukaisia. Tällöin ne eivät kohtuuttomasti ja suhteettomasti vaikeuta maaomaisuuden käyttöä ja elinkeinotoimintaa.

5. Luonnonvarojen kasvua ja hyvinvointia

Vihreät elinkeinot ovat kasvualoja. Suomen ja oman kuntasi kasvu ja verotulopohjan vahvistuminen on viisasta perustaa elinkeinoin, jotka pysyvät Suomessa ja työllistävät koko maassa. Kansalaiset haluavat asua maalla, rakentaa sinne asuntoja sekä perustaa ja laajentaa yritystoimintaa.

Tiivistelmä MTK:n Kuntapäätäjätöppöön ehdotuksista

- Tukekaa luonnonvaraelinkeinojen kehittämis- ja investointisuunnitelmien laatimista. Nuoret sukupolvenvaihdoksen tekevät yrittäjät vahvistavat kuntien tulo- ja väestöpohjaa.
- Suunnatkaa julkiset hankinnat suomalaisen lainsäädännön mukaisesti tuotettuun ruokaan, uusiutuvaan energiaan, puuhun ja lähialueen palveluihin. Panostakaa biokaasuun ajoneuvojen käyttövoimana.
- Mahdollistakaa lähiyrittäjien osallistuminen julkisiin hankintakilpailuihin. Painottakaa hankinnoissa aluetalouden kannalta kokonaisedullisinta vaihtoehtoa pelkän hinnan sijaan.
- Varmistakaa kunnan maankäyttöpolitiikalla ja kaavoituksella, että kunnan kaikilla alueilla voi asua ja yrittää.
- Kuntien ei pidä omilla päätöksillään kiristää lakeihin ja asetuksiin perustuvia ympäristönsuojelumääräyksiä ja ympäristölupien ja ilmoituspäätösten myöntämiskäytäntöjä. Haja-asutusalueiden jätteesiasetuksen vähimmäistaso riittää varmistamaan vesien suojelun pääosassa kunnista.

- Jätelainsäädännön uudistaminen aiheuttaa muutoksia jätehuollon järjestämiseen kuntatasolla. Uudistuksen myötä yhdyskuntajätteestä on tavoitteena kierrättää 65 prosenttia ja pakkausjätteestä 70 prosenttia vuoteen 2035 mennessä. Kunnissa on tärkeää varmistaa, että jätehuolto välttämättömyyspalveluna toteutuu kohtuullisin kustannuksin myös haja-asutus-alueella. Lisäksi kuntien kiertotalousinvestoinneissa on tärkeää huomioida maatalousyrittämisessä piilevät mahdollisuudet esimerkiksi biokaasutuotannon lisäämisessä ja muovien kierrättämisessä.
- Luonnonvaraelinkeinot tarvitsevat toimivat eläinlääkintä- ja lomituspalvelut sekä elinkeinojen kehittämispalvelut.
- Sähköisten palvelujen ja viestinnän hyödyntäminen edellyttää kuntien tietoliikenneyhteyksien parantamista. Huolehtikaa siitä, että valtio suuntaa varoja tie- ja liikennöintiverkoston parantamiseen.
- Heikkokuntoiset tiet haittaavat elintarvikkeiden, puun ja metsäenergian kuljetuksia sekä maaseudun yrittäjyyttä ja matkailua. Huolehtikaa tasavertaisesti kaikista kaduista ja teistä. Avustakaa yksityisteiden kunnossapitoa.
- Huolehtikaa siitä, että kunnan yhteiskuntatakuun piirissä olevat nuoret voivat työllistyä myös maataloilla ja muissa maaseudun yrityksissä.
- Ottakaa kunnan strategiseen päätöksentekoon mukaan maaseutuvaikutusten arviointi

Lisätietoja ja vinkkejä:

<https://www.kuntaliitto.fi/>

<https://www.kuntaliitto.fi/kuntapaattaja>

www.mtk.fi/kuntapaattaja

Valtuutetun käsikirja 2021–2025 | Kaks.fi

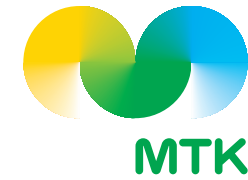
<http://www.puuinfo.fi/tiedote/opas-julkisiin-hankintoihin>

https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/kestavat_julkiset_hankinnat

<https://sakky.fi/ekocentria/ekocentria/aineistot> (Ekocentrian tuottamia oppaita mm. lähiruoan lisäämiseen hankinnoissa)

Sinua palvelevat myös MTK-liittojen sekä paikallisten tuottaja-yhdistysten ja metsänhoitoyhdistysten luottamus- ja toimihenkilöt. Yhteystiedot löytyvät www.mtk.fi/liitot

Julkaisija ja tuottaja:

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Toimituskunta:

Leena Kristeri 040 507 4088
Anna-Rosa Asikainen 040 920 9858

Markus Nissinen 040 573 1131
maankäyttö ja kaavoitus

Airi Kulmala 0400 755 454
vesiasiat

Minna Ojanperä 040 671 9536
ympäristöluvut, ilmoitusmenettely ja
kunnan ympäristönsuojelumääräykset

Marica Twerin 040 183 9722
julkiset hankinnat

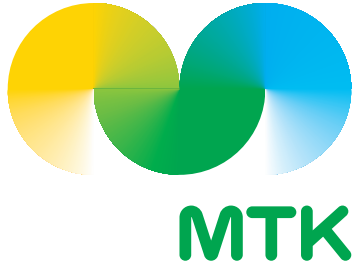
Heidi Siivonen 040 568 8802
julkiset hankinnat

Markus Lassheikki 040 779 9680
infra- ja tieasiat

Tiina Perho 0500 741 532
poliittinen edunvalvonta

MTK:n vaihde:

020 4131, sähköposti: etunimi.sukunimi@mtk.fi

Simonkatu 6
PL 510, 00101 Helsinki
puh. 020 4131
www.mtk.fi

Tämä esite on painettu Lumi Silk 200 g ja Lumi Forte 130 g papereille.
Paperi on valmistettu Stora Enson Oulun tehtaalla ja valmistuksessa
on käytetty PEFC-sertifioitujen metsien puuta.